

DAHAVSKI POROČEVALEC

Štev. 29

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA NARODNEGA ODBORA

Dachau, v nedeljo, dne 3. junija 1945

Broj 29

POGLEDA NA ZAJ IN NAPREJ

Po zadnjih vesteh bomo Jugoslovani v torek, četrtek in soboto zapustili Dachau

VRNITEV

To je morda ona bistvenih potez človeškega značaja, da s svojim bivanjem posvojujemo prostor. V tem je jedro vsega tistega, kar nam predstavlja pojem domovine: to je zemlja, ki nam je naklonila življenje, ki smo na nji sanjali o svobodi in se borili zanjo, ki smo na nji bili deložni radosti in tegob in smo od nje zmerom želeli enega samega plačila - da nam na koncu poti, posejani z mnogimi porazi in z redki mi, a prav zato dragocenimi trenutki zmagovalstva, nakloni tiho zavetje poslednjega miru. Ropali in oskrnjali so jo, s silo so nas trgali od nje in nas razganjali na vse štiri strani sveta, mi pa smo se zmerom vračali k nji, materi naši, da v njeno naročje izjemo svoje bolečine in si, potešeni v njeni ljubezni, nabereemo novih moči za nove dni.

Tako se vračamo tudi zdaj. Pred štirimi leti in še letos so nas gnali, uklenjeni, izbičani in ponižani, kakor klavno živino na tovarne vagone naložene, zdaj pa se vračamo z vseh štirih strani sveta, da tudi v naša izmučena, opljuvana srca kane žarek svobode, da tudi naše užejane duše okusijo iskrico radosti, ki je naši domovini vznikla iz tolikšnih razdojanj in prelite krvi. Vračamo se, da naše roke, tako dolga leta prikovane na galeje, že vendar sežejo po prostem, plodovitem delu, ki človeka v resnici dviga in osvobaja, in nadoknadijo, kar so v teh dolgih letih zamudilo. In naš povratek je tako preprosto zmagovalen: Ubijali so nas, na tisoč načinov so nam naklappali smrt, a oni, ki so nas ubijali, so pobiti, da nikdar več glave ne dvignejo pod sonce - mi pa se vračamo.

Strašno je ime kraja, ki ga zapuščamo, strašen je bil Dachau, še preden ga je svet spoznal. Strupena sta dahavska voda in zrak, prokleta sta posek in smrt, zavratni so viharji, ki tu drve čez ravan, hudičeve jo še nebo, ki so pne nad njim. Potem so tisoči in tisoči padli pod bremenom in udarci na to zemljo, zadušeni vzkriki ljudi z vseh kontinentov so se grebli v rušo, neizročeni jadi so polnili vzdušje. Dachau je postal klavnica in grobnica našega veka, prvi tempelj zločina v vrsti njemu enakih - Mauthausen, Flossenbürg, Buchenwald, Ravensbrück, Stutthof, Oswiecim, Lublin - bilo jih je brez konca in kraja. Leta, del sebe smo pustili tu, najboljše moči nam je ta zemlja izpila iz žil, najstrašnejšo podobo človeka, ki je kdaj bila pod soncem, nam je dala spoznati. Vračamo se izmučeni, izpodkopani, osiveli - toda ali se vračamo boljši?

Dachau naj bi bil slehernemu izmed nas vice njegovega življenja. Samo tedaj ima trpljenje smisel, če pride človek prekaljen in prečiščen iz njega. Kako je bilo, tovariš, z nami tedaj, ko so nas nacisti in domači fašisti na začetku te kalvarije naganjali na kup, drobce razbitih partizanskih

oddelkov na koncu ofoniziv, jato sumljivcev ob racijak po mostih in vaseh? Ko so nas na stotine in stotine tlačili po šolah in kasarnah, kjer smo razdejani na duči in telesu, na prgišču gnile slamo čakali usode, ušivi, da je gomazelo po nas? Čakali med zasliševanji na Gostapu in pri belih, v senci mučenj in strelav iz nemških brzostrelk? Kako je bilo z nami tedaj? - Iz vseh kotov, iz oken, ki so straže streljale vanja, se je plazilo malodušje tedaj. Ljudje so stikali glave, a največ, kar so zmogli, je bila mnogokrat kletov, od katero ni bilo daloč v obup. Bile so ure težke preiskunje in bili so redki, ki niso niti sami pred sabo klonili za hip.

Ti, ki niso klonili, nam na povratku kažejo pot v nove dni. Noben narod v tej vojni ni daroval tolikšnih žrtv kakor naš, a v nobenem ni bila tolikšna potreba, tolikšna žoja po novem človeku kakor v nas. Delo slovenskih rok in slovenskega duha je oplajalo evropsko kulturo, sami pa smo bili skoraj brez imena pred svetom. Naša zemlja je bila raztrgana na kose, živeli smo tipično usodo malega naroda: bili smo drobšč v računih imperialističnih sil. Odpor, ki ga je dvignila narodno osvobodilna fronta, nas je premaknil iz stoletnega trpljenja, borbo partizanskih čet pod poveljstvom marsala Tita niso izvojevale samo svobode domovini - skovalo so našemu človeku nov obraz. Veliki dol borbe je za nami, toda komaj na pragu svobode smo. Vračamo se v voliki delovni dan. Ob nalogah, ki nas čakajo doma, bo mogel sleherni izmed nas pokazati, ali smo vredni bodočnosti, tako drago odkupljene s krvjo.

L. Mrzel

KAJ NAS JE PRAV ZA PRAV RESILO?

"Dahavski Poročevalec" je doslej dvakrat prinesel kratki notici o namenih, ki so jih imeli naši rablji s taboriščem Dachau. Vendar je pred slovesom potrebno dodati nekaj podrobnosti k tej stvari, saj odhajamo kot zadnje neposredno pričjo iz zloglasnega taborišča in nič več nas ne veže tajna sedaj, ko je spregovoril tov. Müller v nemškem dahavskem vesniku "Der Antifaschist".

Da se nam je záres bati konca vojne, smo vedeli ali vsaj podzavestno čutili. Optimistična sodba: "Saj se ne bode upali, sedaj, ko vedo, da je zanje vse izgubljeno!" se nam je zdela kaj plehka tolažba po potrjenih vesteh, o ravnanju esesovcev s priporniki drugih taborišč. Poleg tega smo pa poznali montažiteto fašizma in nacizma in še bolje od nas so jo poznali naši nemški tovariši, ki so se zavedali (seveda le tisti, ki niso bili v službi nacistov), da nas more rešiti le hiter tempo neizbežnega razsula ali pa oborožen in pripravljen odpor. Upali so, da se bo zgodilo prvo, pripravili so se pa tudi na drugo; le tako so mogli v zadnjem trenutku poseči odločilno v tek dogodkov. O tem pa govori poslovični članek tov. Müllerja, ki ga v izvlečku navajamo.

Oskar Müller razkriva

Kakšni so resnični nameni tističnih esdsovcov? Morili bi kakor vsi težki zločinci se branijo do zunjega diha. Himmlerjevi pandurji niso mogli delati drugače, kajti za njih zlodejstva je bila od nekdaj možna samo ena kazn: smrt. Le nekaj nas je vedelo za Himmlerjev ukaz, da ne sme priti noben živ pripornik sovražniku v roko. Že prve dni aprila je bila sestavljena prva lista tistih, ki morajo najprej pasti. 837 bivših španskih borcev in političnih funkcionarjev naj bi bilo likvidiranih s strelom v tilnik. Ostali bi sledili. Govoriti nismo smeli, da ne povzročimo panike. Na tistem, da ne izzovemo sumnje, smo morali spodnesti stol takratnemu taboriščnemu starešini - internacionalnemu špionu in agentu Gestape - Meanssariju in kriminalcu Worniku, policijskemu kapu v lagerju. S spretno potezo smo uspeli - nemški antifašist je postal novi starešina. Zaupne zveze z predstavniki vseh narodnosti so bile kaj kmalu navezane, kar je bilo potrebno, da ne bi ena ali druga skupina nasledila provokaterjem in s tem izzvala načrtni masaker.

Situacija pa je postajala iz dneva v dan nevarnejša. 8000 tovarišev je odkorakalo na pot proti Tirolski. Monakovski Gauleiter je ukazal postreliti vse pripornike, ako bi evakuacija ne uspela. Ker se je komandant Weiss povelju uprl, ga je Ruppert "likvidiral". Krvavi pes Gleseler je nato zahteval od komande letalstva, da z bombami uniči taborišče. Ta je zahtevo odbila.

Živci poučenih so bili napeti do skrajnosti. Odmev to-povskega boja so je vedno bolj oddaljeval od nas. Nekaj smo morali storiti, da rešimo 33.000 ljudi pogina. Za vsako ceno smo morali poslati slo do zaveznikov. Karlu Riernerju, nemškemu antifašistu, se je nezaslišano posrečilo - prebil se je do Pfaffenhofna, kjer je pojasnil ameriškemu generalu položaj v Dachau, kjer so bile medtem v noči od 28. na 29. maja zamenjane straže s starimi, preizkušenimi esesovci, ki naj bi dokončno "očistili" taborišče. General ni dolgo razmišljal, tudi ni čakal na osiguranje boka, ampak je sledil razmeroma majhno borbeno edinico nastmto-varišom. Ob 17 uri 15 minut so se odprla glavna vrata - taborišče je bilo rešeno. Mrs.

NAŠ TISK

Na področju tiska, ki se je mogel v taborišču po pri-hodu Američanov razviti, smo Jugoslovani uspešno tekmo-vali s tovariši drugih narodnosti.

Bili smo edini, ki smo izdajali pravi dnevnik v sodob-nem pomenu besede, pa tudi edini, ki smo se predstavili s knjigo. Bila je ta "Nekaj partizanskih", ki jo je naš Kul-turno-propagandni ožsek izdal za Titov rojstni dan. Knjigo, ki prinaša izbor naših najbolj priljubljenih borbenih pes-mi, je okusno opremil tov. Vlasto Kopač. - Poleg tega smo izdali eno številko humorističnega lista "Jež za žico", ki ga je uredil tov. Emil Smasek, ilustriral pa tov. Božo Pengov. List je v celoti prav dobro uspel, posebno ceno mu dajejo še risbe tov. Pengova.

Pravkar je prišla iz tiska 5. številka "Razsvita", gla-sila jugoslovanske antifašistične mladine, kiga je uredil tov. Franc Černo. List prinaša članke, leposlovno prozo in pesmi ter je v splošnem na uvaževanja vredni višini. "Razsvit" prica, da je naša mladina v zdravem, živem stiku z dejanjem in behanjem naših dni, leposlovni prispevki o-čitujejo mnogo talenta. Lahko se reče, da je "Razsvit" od

4. do 5. številko storil doberšen korak naprej.

Današnja številka "D.P." je bila prvotno zamišljena kot zadnja. Priložili smo ji risbo tov. Boža Pengova. "Ne moremo z vami - toda ne pozabite nas" in dva načrta Dachau, ki sta delo tov. inž. arh. Marka Župančiča. Pred zaključkom redakcije smo izvedeli, da prva naša skupina zapusti Dachau šele v torek. V torek bomo zaradi tega izdali še eno - upajmo zares, da - zad-njo številko.

Danes ob 9.30 v kapeli na 26. bloku komemoracija za sve tu umr-le tovariše. Najprej bo katoliška sv. maša, ki jo bo daroval tov. Škerlj, govor pa bo imel tov. Hrstelj. Sledile bodo kratke molit-vo po pravoslavnem in katoliškem obredu. Po blagoslovitvi trnje-vega venca iz bodoče žice bo še kratka slavnost pred križem na zbornem trgu. - Po komemoraciji bo skupno slikanje.

RUZIJA SOCIALISTIČNE IN KOMUNISTIČNE STRANKE V ITALIJI
Rim, 2. junija - na seji socialistične stranke je predsednik No-nni naglasil predstojajočo fuzijo socijalistične in komunistične stranke v novo delavsko stranko za Italijo, ki bo trdna osnova bodoče delavske vlade. Na svojem potovanju po severni Italiji je dobil vtis, da so vse demokratske stranke v tem predelu I-talijske složne pri delu v osvobodilnih odborih. Vlada bo torej razpolagala nedvomno z vso potrebno avtoriteto, da se zatroje vsi ostanki italijanskega fašizma.

SLOVAKI ZA SPORAZUM S ČEHI

PRAGA, 2. junija - V Prago so dospeli odposlanci slovaškega dežel-nega zbora, da stopijo v stik z vodilnimi državnimi činitelji republike.

PRAGA, 2. junija - Češkoslovaška vlada je z ozirom na obstoječo razmero sklenila, da bo v bodoče vse delo umetnikov in knjižov-nikov pod državno kontrolo.

LONDON, 2. junija - Zavezniške vojne oblasti bodo začasno prevze-le vso civilno upravo Lombardije; italijanski narodni osvobodil-ni odbor bodo imeli v bodoče samo posvetovalni glas.

NAŠ ŽIVELJ V PREDVOJNEM TRSTU

Zanimiv je pogled na naš življenj v predvojnem Trstu, raz-deljen po poklicih. V okolici, se razume, je večina kmetovalcev, v mestu pa je ogromna večina delavcev. So to težaki in prista-niški delavci, delavci v plavžih v škodnju, v ladjedelnici S. Marco, tlakovalci mestnih ulic, tramvajski delavci in uslužbenci, vrtnarji v mestnih parkih itd. Med javnimi nameščenici je bilo največ železničarjev, policijskih in finančnih stražnikov, pismo-noš in potem uradnikov na namestništvu, pri pošti, železnici itd.

Ob tako zvanimi pridobitnimi krogi je bilo stanje pred-ptvo svetovno vojno naslednje: največ je bilo pekov (90% vseh pekov v mestu je bilo Slovencev), trafikantov (90%), nato sled mali gostilničarji, jestvinčarji, mesarji. Najslabše so bili zas-topani trgovci oblačilno stroke, sicer pa so bili Slovenci zas-topani bolj ali manj v vseh trgovskih strokah. Sprito tega stan-ja je bila nujna potreba ustanovitve trgovske šole. Ko je bila zares ustanovljena, je bil velik naval nanjo. Slovenska uveraz-redna trgovska šola v Trstu je vzgojila lepo število trgovske-ga in obrtniškega naraščaja, ki je danes v številu slovenskih pridobitnih krogov.

Imogrede naj omenimo še Srbohrvate, med katerimi je bilo največ Dalmatincev, ki so bili po večini vinski trgovci in go-stilničarji. Omeniti je treba še tako zvano Srbsko cerkveno ob-čino, t.j. skupino bogatih trgovcev in hišnih posestnikov srbsko-ga porekla, ki vzdržuje krasno pravoslavno cerkev na Rdečem trgu in srbsko ljudsko šolo. - lvk.

Ob slovesu:

BAVARSKO V SLOVENSKI ZGODOVINI

V teh dneh, ko v četverokotniku tega taborišča čakamo povratka v osvobodeno domovino, se razgledujemo po bavarskem nebu, tipajoč v slovensko preteklost. Bavarsko je bilo za nas vedno le severna pokrajina. Od tod ni segel v sveh 1350 letih naša zgodovina niti en sam blagodejni sončni žarek. Na domovino je legala od tod le mrka ledena senca, ki je spodkopavala rast in nam ogražala življenje. Tako je Bavarsko simbol začetka in konca suženjstva po svobodi hrepenečega človeka. Tu sta mejnika – prvi talci in poslednje žrtve – za vedno uničene naše in po-rišljive volje.

Prvo vest o Slovenceh prinaša langobardski zgodovinar Pavel Diakon, ki omenja naše borbe s takratnimi sosedi Bavarci v 90. letih 6. stoletja. Ko se je sesula prva slovenska velesila kralja Sama I. 658., je nova slovenska karantanska država živela v miru komaj do 743. Takrat nam je Bavarec vzel svobodo. Ob tej priliki – pred 1200 leti – so odvedli naša prva talca Gorazda in Hotimirja na otok sredi Chlomskega jezera. Trideset let kasneje so prvi domači izdajalci z bavarsko podporo zatrli upornega duha Prošernovega Črtomirja in tako preprečili, da bi si mi sami volili vero in postave. Slovensko zemljo so si porazdelili nemški grofje. Kmalu so se jim pridružile še tuje cerkvene gosposke. Bamberški škofje so z naseljevanjem nemškega kmečkoga življa odtujili slovenstvu najrodovitnejši del Koroškega, dolino ob Labosnici. Bili so hkrati gospodarji Kanalske doline. Brižinski (frelziški) škofje so imeli v posesti Sorsko polje, Skofjo Loko ter Selsko in Poljansko dolino. Tod jim raznarodovanje ni uspelo.

Bavarsko je obnem simbol naše žive sle po lastnem narodnem izživetju. Prvi slovenski in hkrati slovanski rokopiši iz 10. veka so se našli v samostanu sv. Korbinijana v Frelzingenu. Tu, v Münchenu in v Landshutu so zakladnice za slovensko zgodovino predragocenega gradiva, ki v veliki meri še čaka znanstvene obdelave. Primož Trubar, ki je bil kot prvi borce za svobodo duha pregnan iz domovine, je bival nekaj let tudi v Kemptenu, kjer je pisal slovenske knjige. Prve slovenske pralike iz začetka 18. stoletja so bile tiskane v Augsburgu. Prešernov sodobnik gorški pesnik Valentin Stanic, početnik alpinizma, je med prvimi odkrival lepote salzbursko-bavarskih obmejnih gor. Na marsikateri vrh, ki obkroža Berchtesgaden in Kraljevo jezero, se je prvi povzpel. V Münchenu se je razcvela konec 19. veka naša moderna umetnost. Tu je živel Azbe, ki je zbiral na svojem domu mlade slovenske umetnike in je bil mentor tudi marsikateremu Nemcu. K slovesu monakevske opere so nemal prispevali naši umetniki.

Danes predstavlja Bavarsko sintezo našega trpljenja in kriki po vstajenju. Bavarec, ki nam je z mečem v roki prinesel krščanstvo, je družno z drugimi Nemci v teh letih groze krščanske ljubezen najokrutnejše potepal. Stotine slovenskih družin je bilo razgnanih in prisiljen naseljenih na Bavarskem. Premnogi so bili na prisilnem delu prav ob bregovih Chlomskega jezera. Na Bavarskem so postajale naše križevske pote: Dachau, Allach, München, Augsburg, Trostberg, Kempen, Chlomsko jezero... Tu je božja njiva tisocev mrtvih rojakov. A tudi v suženjstvu ni bila nikdar zatrta sla po kulturnem delu.

V Dachau-u je slovenski pevski zbor odkrival tujcem toplino naše narodne pesmi; tu se je častno aveljavil naš nogomet; tu se je zadnji mesec razcvet naš tisk, tik predno se v tr-

pljenju očisteni in duhovno prekvašeni, ne vrnemo v naročje ljubljene domovine. – RS.

Posvečeno svim palim drugovima:

N A R A S T A N K U

Približuje se dan, kada čemo, poisle dugih nedelja, meseci I godina provedenih u ovoj mučnoj grobnici, poči svojoj domovini.

Sve ono, što je kulturni dvadeseti vek izilo na nas preko krvavog Hitlera, Himmlera i njihovih izvršioaca, nije moglo slomiti duh naš i pobjedu života, nad gnusnom presudom smrti.

U vatri Istoka i moćnih saveznika, ti zločinci najzad su našli sud Istine i pravde, a u nama ulazne vratnice strašnih otrova za sva vremena.

Mnogi od nas neće poći, jer su žrtve i primeri – jer su mrtvi.

Mrtvi drugovi, vi ste bili i ostacete naše svetle duše; u tami mučenja podlegli ste bez uzdaha i krika, podlegli ste samo sa pesmom bola za svojom domovinom, za svojim rođenim.

Na rastanku, mi vam obećavamo, da čemo slediti vašim primerima i sa prezrenjem smrti nastaviti borbu večite čežnje vaše: oslobodjenje i ujedinjenje domovine u svetlosti pravde i jednakosti.

V.V.

BOMOVINA, TUDI MI TE POZDRAVLJAMO

Tudi mi, Tvoji mrtvi sinovi, Te pozdravljamo! Tovariši, ki se boote vrnili v teh dneh na svoje domove, ponesite tudi nas mrtvih pozdrave v Domovino s seboj. Izročite jih našim bratom in sestram, materam, našim otrokom in ženam in vsem, ki so nas čakali, da se vrnemo, vsem, ki smo jih ljubili in se od njih nekoč težko ločili. Raztresite jih med naše domove, na katere smo mislili tukaj tolikokrat v najbolj brezupnih dneh in nočeh, ko smo, odetj čez glav, da smo bili v mislih bolj sami, hodili med domačimi polji, sadovnjaki, vinogradi in tam okrog zapuščenih domov, kjer so nas iz dneva v dan čakali domači in se vsi zaskrbljeni ozirali v daljo in tja na pot, po kateri so nas nekoč tuji odgnali in nas še uklenjene psovali. Omgali smo in za nas ta veliki dan, da bi se vrnili v osvobodeno Domovino, ni prišel. Mi ostanemo tu, mi mrtvi, in smo pepel in prst in naši domovi so masovni grobovi, v katerih nas sto in tisoce skupaj leži. Zdaj nas ne psuje nihče več, zakaj zver, ki je morila, je v tuji krvi sama utonila in na vzhodu je vstal nov dan in ustala si Ti, ponikana Domovina. Tisoči in desetstisoči so umrli za Tvojo svobodo. Po taboriščih in ječah so omahovali, po gozdovih, pred tuneli in razstreljenimi mostovi in pred lastnimi domovi so padali. Padali so posamič, ko nihče ni vedel zanj, in padali so v trumah. Povsodi je razlita njihova kri, povsodi – da skoraj še prostora ni, kamor bi človek, ki se vraci k Tebi iz tujine, položil glavo, ne da bi zemlja pod njim ne bila oblita s krvjo. Padli so in vendar so zmagali, zmagali so in so zdaj mrtvi stražarji, ki Te čuvajo doma in drugod pred novimi viharji.

Adam Milković

PEPEL IZ KREMATORIJA, PRST S POKOPALIŠČA...

Kulturno-propagandni odsek Jugoslovanskega narodnega odbora je že v prvih dneh po osvobodjenju ukrenil, da na svojem povratku ponesemo tudi spomine na tovariše, ki so v taborišču pustili svoja življenja, domov. V krematoriju smo vzeli tri zave papala, ki naj jih hranijo Ljubljana, Trst in Maribor v

počastitev žrtev posameznih pokrajin. S pokopališča, na katerem so zadnji čas zagrebali na tisoče mrtvih iz taborišča, ponese domov prsti. In s taboriščne ograje smo natrgali žice, ki nas je tako dolgo ločevala od vsaj malo prostega življenja. Pepel, prst in žica - trije simboli življenja in umiranja v sužnosti nemškega fašizma, trije spomini na dni, ki se ne smejo nikoli več vrniti. To je naša zaobljuba mrtvim, ki se poslavljamo od njih.

Z A D N J A Ž E L J A

O, domovina, gruda moja rodna,
kako rad bi te še enkrat videl,
ko boš v zelenju cvetoča in svobodna!

Ali leta so minula,
odkar v sužnost so me sem prignali -
rešitve vsak dan pričakujem,
a vse zaman.

Pri koncu sem,
brez moči, težko bolan.
Smrt nelzprosna pride - krematorij,
že se nagiba mi poslednji dan.

Domovina! Zate vendar srce moje bije,
četudi želja zadnja se mi ne izpolni,
da v tebi truplo moje se spočije!

Tovariši predragi, vi, ki ste preostali -
ko v domovino boste se vrnili,
nosite ji pozdrave vseh,
ki tukaj večno spanje bomo spali.

Anton Mele

BEOGRAJSKI RADIO O RAZMERAH V DACHAU

Dne 30. maja 1945 je beograjski radio podal obsežno poročilo o Jugoslovanih v Nemčiji. Potem ko je navedel njih število (okrog pol milijona, od teh 35.000 na Bavarskem in 98.000 v Avstriji), je izčrpno in objektivno opisal naše stanje v koncu taborišča Dachau. Me drugim je bilo rečeno tudi tole: Prehrana v taborišču se po prihodu Amerikancev ni bistveno izboljšala. Sprememba je le kvantitativna, ne pa kvalitativna. Pripornike hranijo še vedno z nemško taboriščno hrano. Dodelitve tobaka ni bilo dosedaj nobene. Zdravstvene razmere se niso dosti izboljšale, čeprav se Amerikanci trudijo, da bi nabavili zdravila. Po poročilu, ki ga je dal dr. Mils, je umrljivost znatna. Na poto v Dachau je 8 članska delegacija iz Ljubljane, ki prinaša tudi materialno pomoč. Prednost pri repatriaciji bodo imeli politični jetniki, potem vojni pred prostovoljnimi delavci.

ZADNJE NOVICE IZ KASARNE FREIMANN - MÜNCHEN

Pri našem taboriščnem komandantu kapetana Wintorju, so se tovariši pritožili zaradi hrane, ki se je poslabšala. Kapetan je priznal, da smo prejeli samo 1700 kalorij. Povedal je, da se mu je posrečilo zvišati količino in obroke, in če to ne bo zadostovalo, bo ukrenil še nadaljnjega za izboljšanje hrane. Intendaturi, kjer so poslovili do sedaj samo naši ljudje, so dodelili dva Poljaka; verjetno je, da jih bodo dodelili v doglednem času še več, da se privadijo dola, ker bodo, ko mi odidemo, ostali sami.

Dovoljen nam je dnevni izhod po 4 ure v mesto ali kamor hočemo. Ker moramo računati z nenadnim odhodom, komandant ne more dovoliti daljšega izostanka kot 4 ure. Njegova želja je, da se do našega odhoda prepričamo, da so bili ameriški vojaki naši dobri prijatelji in da se je on, kapetan, potrudil za izboljšanje našega položaja. Ako nam je česa treba, naj se vedno nanj obrnemo.

GOSTOVANJE NAŠIH PEVCEV PRI RUSIH

V znamenju slovesa bratov Rusov, ki tudi zapuščajo taborišče in se vračajo v domovino, je slovenski pevski zbor dahavskih pripornikov priredil pevski koncert na prostem pred odrom ruske narodne skupine. Tovariš Tihomirov je v imenu ruske narodne skupine pozdravil goste in nam želel to, kar si sami najbolj želimo, čimprejšnji povratek v domovino.

Nato je zbor pod spretnim vodstvom tov. Hartmana zapel več pesmi, med temi partizanske, narodne in druge. Veliko odobravanje so imele zlasti Pesem o svobodi, Adamičev Vasovalec in stara, toda zopet aktualna Od Urala do Triglavu, ki bi jo bilo treba nazvati, kakor je pravilno povedal tov. Zupančič Jože, ki je imel v imenu pevskega zbora nagovor v ruščini in je tudi tolmačil Rusom besedilo pesmi, Od Tihoga morja in Urala do Balkana... S to pesmijo smo združitev in bratstvo med vsemi slovanskimi narodi, ki je s kongresom v Moskvi 1942 dobilo svoje potrdilo, tudi mi v Dachauu poživili. Koncert se je vršil v nekem intimnem, pristrnem nastroju morda baš zaradi preprostosti in skromnosti nastopa.

lvk.

EDEN NAJVEČJH JUNAŠKIH MOMENTOV

V nadaljevanju svojih poročil pravi prof. Taylor o razdobju od januarja 1941 do 22. junija 1941, da Nemci niti niso zasedli Anglije, niti odločno uveljavili svojih podmornic in zaradi počasnosti Italijanov zamudili zasedbo Egipta, pač pa so si zaradi postopanja proti podjarmljenim narodom pridobili sovraštvo kulturnega sveta. Odpor Anglije je preprečil najhujše; po dobljeni prvi bitki se Nemci niso mogli več temeljito pripraviti za nadaljne bojevanje. Lahko so sicer s pomočjo Madžarov zrušili Romunijo, ali več takrat niso dosegli. Medtem je Mussolini poskusil z napadom na Grčijo; ali Grki so preprečili italijanske poskuse in pričeli resno ogrožati italijansko skupaj armado. To je dalo povod Nemčiji, da je naperila svoj napad na Bolgarijo, jo zasedla in usmerila potem poglede na Jugoslavijo, ki ji je bila na poti za zasedbo Grčije z vzhoda.

Jugoslavija je odklonila pristop v skupino držav okrog Osi in s tem ustvarila povsem nov položaj v vzhodni Evropi. Taylor smatra, da je bila odločitev Jugoslavije eden največjih dogodkov vse evropske vojne, ker je zadržala izvršitev nemških načrtov na Balkanu vsaj za mesec dni. Sicer so Nemci nekaj tednov kasneje pomandrali tudi Jugoslavijo ali osvobodilnega gibanja, ki je tamkaj vzkliko, niso mogli ne zadržati, ne zatreti. Dosegli so sicer zasedbo Grčije in si s tem nakopali še osvobodilno borbo Grkov, toda zamudili so odločilni trenutek napada na Rusijo.

Angleška zasedba Libije je dala povod Nemcem, da so poslali v Romli, ki je potisnil Angleže skoro do Aleksandrije. Zasedeni grški otoki s Kreto so sicer nudili Nemcem udobno odskočišče v Sirijo in pobuna v Iraku jim je prav prišla, toda pomanjkanje dovoljnega brodovja in razgaljenje levega krila nemške države napram Rusiji, jih je vrglo iz koncepta. Sicer je italijanska mornarica poskusila, prodreti angleško obrambo, toda porazena se je vrnila v svoje luke in se ni upala več v odkriti boj z angleško mornarico. Nemci so bili torej postavljeni pred izbiro: zavleči vojno v neskončnost v Sredozemlju in pustiti Rusijo pri miru ali pa po njenem porazu ponovno poskusiti srečo v Sredozemlju. Toda napad na Jugosl. je odložil pohod na SZ za 1 mesec.

Prekmurje pod Nemci

Ob zlomu 1941 so bili porušeni mostovi čez Muro - simbol zveze Prekmurja z ostalo Slovenijo. In v resnici je bilo malo delov Slovenije, s katerimi bi bili stiki v času fašističnega suženjstva tako slabotni kot s Prekmurjem. Fašizem je pač živel od tega, da je delil in cepil; nacizem ni prenesel širokega obzorja.

Po razpadu Jugoslavije so Prekmurje najprej zasedli Nemci. Njih prihod je pripravila domača peta kolona. Jedro te so tvorili dobičkarji in ljudje, ki so se zavedali, da z delom nikdar na bi splavali na površje. Precejšnjo oporo pa je imela tudi pri mnogih, zlasti starejših evangeličanskih župnikih. Na žalost je tuji propagandi nasedel tudi del našega delovnega ljudstva.

Nemška okupacija je trajala dober teden. V tem času so soboški trgovci in slični gostili nemško oficirje, ostali petokolonaši pa so pridno plenili židovske trgovine.

Madžari so zopet tu

Nemški okupaciji je sledila madžarska. Te ni nihče z veseljem pričakoval, če izvajamo nekaj Madžarov in madžarov, ker so bili spomini na nekdanje madžarsko gospodarstvo še presveži. Vsi vemo, da je tudi bivša Jugoslavija razočarala delovno ljudstvo. Madžarska pa je bila najmanj za celo stopnjo še za bivšo Jugoslavijo. Madžarska je bila ena tistih redkih držav na svetu, kjer je bila politična oblast v glavnem še vedno v rokah plemstva. Misel, da so grofje, baroni in slično vzvišeni nad "smrdljivim kmetavsom" se je nekako posplošila v pojmu "gospod". Taki gospodje z vsemi dobrimi lastnostmi, ki jih "kmetavs" nima, so bili plemiški in drugi kapitalisti, pa tudi malomeščani, ki so hoteli veljati za kaj "boljšega". Ta delitev se je potem prenesla še na madžarski narod, ki je veljal kot gosposki napram manjšim slovanskim narodom.

Ti "gospodje" so torej znova prišli v Prekmurje, med tako zaničevane "Vende". Čeprav ti niso razumeli madžarsčine, se je izključno le ta uporabljala v vseh javnih uradih inolah. Položaj kmeta se je občutno poslabšal. Davki so se zvišali, z raznimi novimi določbami pa so bili prizadeti predvsem revnejši kmetje in pa kmečki proletariat. Tako je bila n.pr. zabranjena prosta žganjekuha. Žganje se je smelo kuhati le v posebnih rajonskih žganjekudah, ki so bile last bogatih kmetov. Ta procedura se je zaradi visokega davka, ki se je odmerjal z ozirom na količino pridelanega alkohola izplačala le velikim posestnikom. Sezonski poljedelski delavci - ta posebnost Prekmurja - so bili posebno hudo prizadeti. Ako se niso prijavili na delo, jim je grozila prisilna mobilizacija. Tisti del, ki je prišel v Nemčijo, ni smel več pošiljati svojega zaslužka domov, v Nemčiji pa ničesar kupiti ni mogel. Večina pa je morala garati od zore do mraka na madžarskih veleposestvih in dobivala namesto domenjane mezde v živežu, mezdo v denarju, ki je bil zopet brez vrednosti. Ko je bila uvedena racionalizacija živil, so kmetu toliko odvzeli, da se je prehranil le, če je podkupil komisijo, ki je ocenjevala pridelek. Bivšim uradnikom - ne domačinom, ki so še ostali v Prekmurju, niso dajali plač. Z raznimi šikanami so skušali doseči, da bi se čimprej

izselili, kar pa so dovolili le, če si se pismeno odpovedal službi in vsem iz nje izvirajočim pravicam. Vsi "prišleki" so bili pod stalnim madžarstvom, se niso smeli med sabo obiskovati in ne hoditi v gručah, ki bi bile večje od treh oseb. Primorske naselbine okoli Lendave so razlástili, naseljence pa pogнали v konc. taborišče Sarvár, kjer je bila relativna umrljivost še večja kot letos v Dachavu. Značilno pa je, da so Madžari, ko je postalo že očitno, da je vojna zanje izgubljena, pričeli izplačevati bivšim uradnikom nekake akontacije na pokojnino. Korupcija je pod Madžari prekosila tudi nemško. Ni bilo dovolj, da si madžarskega "gosta" krmil in napajal vso noč ter mu pri odhodu izročil paket. Zelo jasno ti je dal vedeti, da ima tudi še vplivnega strica ali teto. Črnoborzijskem se je stvar še vedno izplačala....

Fašisti prevzamejo vso oblast

Kmalu po nemškem odhodu so se pojavili tudi madžarski fašisti, ki so se od nemških razlikovali le v tem, da so nosili mesto kljukastega puščicasti križ, in da je sedaj stopila na plan druga garnitura propalic, ker je bila prva že poročena s "kulturbundom". Židovsko imetje se je tudi v Prekmurju sedaj razlástilo in razdelilo med "vojaško zaslužne" viteze. Ko pa so oktobra 1944 prevzeli madžarski fašisti s pomočjo nemških vso državno oblast, so sledile takoj tudi obsežne aretacije. Samo v Soboti je bilo takrat na mah aretiranih 88 oseb, katerih ostanki se danes sestradani in izčrpani, da jih je komaj spoznat, vlačijo po dahavskih blokkih. Njihove izkušnje zahtevajo svoj članek.

Nekaj besed o narodno-osvobodilnem boju

H koncu še o osvobodilnem gibanju v Prekmurju. Takoj po prihodu Madžarov so prekmurški visokošolci ostro protestirali pri budiopštanski vladi zoper zasedbo Prekmurja. Jeseni 1944 so se pa že pojavili začetki narodno osvobodilnega gibanja. Toda Madžari so v najkrajšem času pozaprlji vso mlajšo inteligenco, nekaj pomorili, ostale pa obdržali v zaporih. Od tega časa - vsaj na zunaj - o osvobodilnem boju dolgo ni bilo nič slišati. Kadar pa je le močnejše oživele, je takoj padla nanj težka roka madžarske policije in mu napravila kratek, čeprav nadvse muced proces v Čakovcu ali Budimpešti, nazadnje pa v Komornu. Za partizanske odrede teren ni bil posebno ugoden. Večje edinice (okrog 500 mozi) so se šele od leta 1944 dalje zadržavali v samem Prekmurju - in to v Črnem logu blizu Lendave. Od tod so njih patrulje prihajale tudi do Sobote in še dalje. Sobota je bila prvič napadena s strojnimi 17. okt. 1944 leta. V koliko so potem te edinice sodelovale pri dokončni osvoboditvi, nam tukaj ni znano. Verjetno pa je bil njih delež precejšen, tako da je tudi Prekmurje pokazalo, na kateri strani je njegovo delovno ljudstvo.

DROBNE VESTI IZ SSSR. V Moskvi je umrl znameniti sovjetski pesnik in basnopisec Demjan Bjedni. - Sovjetski kiparji pripravljajo modele za 35 novih spomenikov, herojev Sovjetske Unije in znamenitih ruskih mož. V Kijevu bo postavljen spomenik pokojnemu marsalu Batutinu, v Vilni marsalu Černjahovskemu, v Tambovu partizanom, v Sevastopolu admiralu Nahimovu, v Kalini basnopiscu Krilovu, v Moskvi pa Čajkovskemu, Rjepinu, Alekseju Tolstoju, Gribojedovu in Majakovskemu.

MOSKVA, 1. junija - V Moskvo je prispela posebna komisija českoslovaške vlade, da uredi vprašanje Podkarpatske Rusije, čije prebivalstvo se je 90% izjavilo za priključitev k Sovj. zvezi.

PRAGA, 2. junija - Českoslovaška vlada namerava temeljito pre-
čistiti takozvane sudetske dežele; zlasti obstoji načrt, da se
tamkaj **naselijo** samo Čehi in Slovaki.

NEKAJ BILANCE

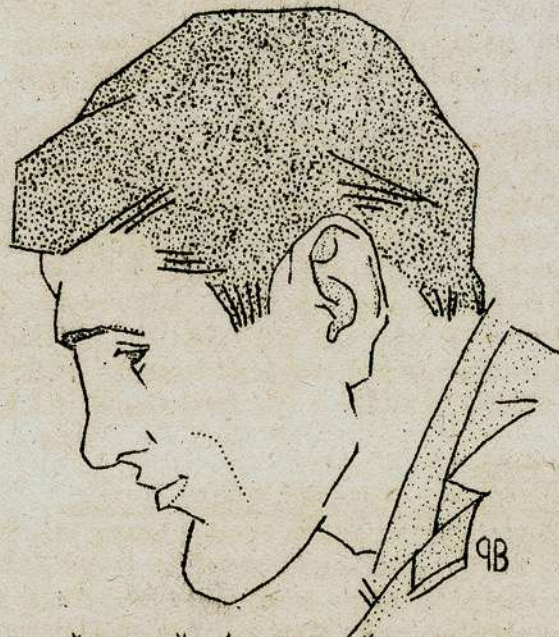
Nāše prisilno bivanje v taborišču bo vsak čas končano. Prav je, da pred odhodom pregledamo svoje vrste in na kratko obudimo nekaj spominov. Prvi jugoslovanski priseljenci so prihajali s Štajerskega in Gorenjskega. Njihovo število izprva ni bilo veliko, bili so to talci, deležni pomilostitve, označeni s številkami 26.000 do 27.000. Mnogi od teh se morali v zunanje komande, marsikdo je tu zaključil svoje bedno življenje. Šele po padcu Italije jeseni 1943 je dotekal iz naše domovine v Dachau transport za transportom. Od novembra 1943 do junija je naravnost prevladoval svež dotok iz Jugoslavije. Bilo so to številke 57.000 do 68.000, pa tudi pozneje je naša domovina vsaj enkrat mesečno plačala Dachauu svoj krvni davek. Tako je ostalo skoraj do konca vojne, saj nosijo naši ljudje tudi številke 142.000 in čez.

Kolika reka naših ljudi je drla v bedo in smrt skozi Dachau, bo ugotovila zgodovina. Vemo le, da je to število ogromno, morda presega celo 20.000 duš. Od teh je ostalo v Dachauu ca 1200 mrtvecev. Nas živih preostalih je tu vključno Schleisheimovce dobrih 3000. Med nami srečam mlade in stare, zastopanih ni nič manj kot 54 letnikov. Najmlajši naš ud se je rđdil l. 1930, najstarejši, doma od Sv. Duha na Ostrm vrhu je letnik 1877. Še pred malo dnevi je bival med nami l. 1873 rojeni zavezanec, ni koroški Slovenec iz Grebinja, ki je izpolnil našo vprašalno polo. Naši najmlajši letniki so zelo krepko zastopani. Sicer ima letnik 1930 le dva člana, a že letnik 1926, ki je zastopan s 150, je poleg l. 1923 najmočnejši. Zanimivo je, da so letniki 1919 do 1915 sorazmerno šibko zastopani, nakar sledi nov krepki pogon do l. 1904. Šele poslej sledi vidno pojevanje. Najstarejši letniki od 1888 ne dosežajo več niti 10 članov. Podrobnejši vpogled je razviden iz te-le tabele:

Letniki	Ljudi	Letniki	Ljudi
1877-80	9	1905-10	489
1881-85	26	1911-15	538
1886-90	88	1916-20	341
1891-95	122	1921-25	628
1895-00	140	1926-30	260
1901-05	381		

Dahavski Jugoslovani smo iz vseh predelov naše domovine. Razume se po sebi, da je največ Slovencev - ca 70%. Mislim, da ni kosčka naše zemlje, ki bi ne imela tu svojega Dahavca. Od Svinje, Gosposvetskega polja in Dobrača do Tržaškega zaliva, Kolpe in Prekmurskih gorje imaš tu zbrane naše rojake. Tudi Beneška Slovenija ne pogrēša svojega zastopnika. Pa tudi ostala Jugoslavija je prav čedno zastopana, tja do Bojane, Skadrskega jezera, Kosova in Skoplja. V svoji sredi imamo tudi 4 predstavnice našega ženstva, z njimi je zastopan slovenski Kras in jumaška Bosna, so zastopane kar tri naše verolpovedi.

V Dachauu zavzemajo Ljubljāncani (577 nas je, z okoliškimi vasmi 660) številčno prvo mesto. Tesno jim stoje za petami rojaki s Štajerskega (549). Od teh se jih vrača v Maribor 53, v Celje 36. Tretje mesto pripada slovenskemu delu blivše Julijske Krajine (312). Med temi je 70 Tržačanov. Nemci so nas pridno selili tudi iz Mežiške doline. Ta majhna deželica ima med nami 55 domačinov; ostalo Koroško 36. Celo Prekmurje, ki ni bilo okupirano po Nemcih, šteje v Dachauu 17 Slovencev. Teško preizkušena Istra bo sprejela iz Dachaua 287 svojih sinov. Da pripomorejo k nemški zmagi, so Nemci odpeljali nemajo Hrvačev. Razen Istranov so zastopani zlasti Medjimurci, Zagrebčani, Rečani, pa tudi Krk pričakuje iz Dachaua precej svojcev. Hrvatski, ki je zastopana z 260 ljudmi, sledi Vojvo-

Podpročnik Rakočević, delegat naše vojne misije v Parizu, ki mu je bila poverjena skrb za ureditev našega povratka.

dina (142). Razen nekaterih Slovencev so Vojvodinci morda največ pretrpeli. Mnogi so izgnanci, ki so se selili vzporedno z ruskim prodiranjem v Srednjo Evropo iz taborišča v taborišče, dokler niso malo pred zlomom dosegli Bavarskega. Sorazmerno krepko četo predstavljajo Srbi iz Srbije (88), med katerimi je polovica Beograđčanov; Dalmatincev je 60, Bosancev 52, par je tudi Črnogorcev.

Zanimiv bi bil tudi vpogled v našo poklicno zaposlitev. Tega materijala žal nimam pri sebi. Vemo pa, da so zastopani prav vsi poklici, kmotski, delavski, rudarski, intelektualni. Vse nas čaka doma nujno hvaležno delo. Da bi je bilo med nami Dahavci mnogo poklicanih in tudi prav mnogo izvoljenih!

-k-

VSI NISO UMRLI

Neki naci je pravil: "Marxov stavek - proletarci vseh dežel, združite se - smo mi uresničili v Dachauu." In Hitler je tu res hotel združiti vse narode sveta, združiti vse napredno človeštvo, toda propalo vsega človeškega, ponžano v stopnjo bednih kreatur, katerih notranjost izpolnjuje en sam strah pred mukami in smrtjo, zbasanih v dušeco gnečo, v kateri je človek človeku, narod narodu nadležen, združiti, da glodajo drug drugega bedni propaci.

Transport za transportom je prihajal, z vseh strani Evrope so bili. In s temi transporti so k nam prihajale vesti iz Norveške, Holandske, Poljske, Francije, Rusije, Česke, Luxemburga, Madžarske, Estonske itd. - In končno, tudi z naše domovine. In to so bile prav tiste vesti, ki o njih nemška propaganda ni govorila.

V koncentracijskih taboriščih je Hitler prelomil svoj osnovni princip: med seboj izolirati narode, razkosati jih na čim manjše dele, omejiti jim horizont. Hitler je mislil, da pri kandidatih smrti široki horizont ne škoduje. Mrtvi ne govorijo. In tako smo videli, da se je dogajalo v bistvu povsod isto. Najrazličnejši kraji, najrazličnejši ljudje, v bistvu pa eno in isto trpljenje. In na dnu tega ena sama resnica, ki je brutalno preprosta: tehnična sredstva so dosegla tako višino, da lahko peščica, ki je v njih posesti, usuzni večino.

Hitler se je zmotil. Mrtev je on in mi vsi nismo umrli. In mi, ki smo ostali, vemo, da naši mrtvi tovariši ne morejo več govoriti, ne delati. Da moramo zanje mi govoriti in mi delati.

Produktivnost dela raste čedalje hitreje. In s stanjem tehnike raste nevarnost. Čim strašnejše je orožje, tem važnejše je, v čigavih rokah je, ali služi človestvu ali proti njemu. Hitler je mrtev. Toda, ali ne bo vstal drug Hitler, ki bo nevarnejši od prvega, ker bo imel mnogo učinkovitejša orodja v rokah? Naši tovariši so mrtvi - in mi bomo tudi namesto njih storili vse, da ne bo vstal drug Hitler. Kako lepo bi bilo, če bi vsaj stotisoči, ki se živi vračajo iz koncentracijskih taborišč in milijoni, ki slišijo o njih trpljenju, mislili tako.

T.S.

Najnovejše vesti:

PRIJATELJSTVO SLOVANSKIH NARODOV Z SSSR

MOSKVA, 2. junija - "Pravda" prinaša članek, v katerem naglašajo, da je napotom Rdeče armade uspela osvoboditev Poljske, Češkoslovaške, Bolgarije in vzhodne Jugoslavije z Beogradom. Je to delo, ki ga caristična Rusija nikdar ne bi zmogla. Bratstvo osvobojenih slovanskih narodov z ruskim narodom in celotno Sovjetsko zvezo daje možnost svobodnega razvoja teh držav. Sovjetska zveza se nikdar ne bo vmešavala v notranje zadeve slovanskih držav, ali pripravljena je vedno hitro pomagati, da se čimprej in najširše demokratizira življenje v njih. Doslej so bile že sklonjene med Sovjetsko zvezo in posameznimi slovanskimi državami prijateljske pogodbe, ki so razveselile narode in jim dale trdno vero v boljše bodočnost, spravljajo pa v obup njihove nasprotnike.

MOSKVA, 2. junija - "Izvestija" poudarjajo, da so se vedno množile tisti, ki so se zmage nad hitlerizmom ustrašili, kakor so tudi pokazali v začetku vojne le malo volje za boj z nacizmom. Zlasti v Ameriki je zavzela propaganda teh fašistično nastrojenih krogov dokaj velik obseg in potrebno je, da vsi anti-fašisti takoj in brez odlašanja z vso silo pobližajo to nevarno propagando.

OBNOVITEV SOVJETSKE ZVEZE NAGLO NAPREDUJE

MOSKVA, 2. junija - Letonska Industrija je s pomočjo Sovjetske zveze popolnoma vzpostavljena.

MOSKVA, 2. junija - Pred letom je predstavljal Sevastopolj le kup razvalin. Po enoletnem naporu delu vstaja mesto in pristanišče iz mrtvila v novo življenje. Mnogo mestnih delov je že popolnoma urejenih, industrija pričinja v svojih okrajih z delom in tudi v pristanišču polje življenje v treh velikih gradiliščih za brode.

BUDIMPEŠTA, 2. junija - Predvčerajšnjim je došel v Budimpešto predsednik Mednarodne kontrolne komisije za Madžarsko, maršal Vorosilov.

BUKUREST, 2. junija - Izredno narodno sodišče je zopet obsodilo 29 vojnih zločincev na smrt, 9 pa na do smrtno ječo.

ODLIKOVANJA Z MAGOVALCEV

MOSKVA, 2. junija - Z najvišjim sovjetskim odlikovanjem, zlato zvezdo so bili odlikovani maršali Žukov, Konjev in Rokosovski; to je tretja zlata medalja Žukova in druga Konjeva in Rokosovskega. Prvemu bo postavljen spomenik v Moskvi, ostalim v njihovih rojstnih krajih.

VARŠAVA, 2. junija - Sovjetske vojaške oblasti so izročile upravnemu mestu Vraclav (Breslau) poljskim civilnim uradom.

MOSKVA, 2. junija - To dni se prične veliki manevri sibirske vojske na Daljnem vzhodu.

OD REINERJA DO RUPČIKA

BEograd, 2. junija - Državna komisija za ugotavljanje vojnih zločincev je izvedela, da so v dveh italijanskih taboriščih zajeti mnogi ustaski in kolaboracionistični voditelji. Zaradi tega je naslovil na zaveznike noto za njihovo izročitev. Jugoslaviji, da jih bo sodilo narodno sodišče. Izmed se navaja tudi ime generala Rupčika in dr. Andreja Preglja iz Ljubljane.

LONDON, 2. junija - Na področju 8. angleške armade sta bila včeraj prijeta gauleiter Koroske dr. Reiner in dunajski gauleiter Globötschnigg.

LONDON, 2. junija - Predsednik komisije za sojenje vojnim zločincem lord Wright je izjavil, da bodo glavni vojni krivci sojeni po medzavezniškem vojnem sodišču, domači Quislingi pa po sodiščih dotičnih držav.

MÜNCHEN, 2. junija - Tukajšnji radio je včeraj objavil izjavo dosedaj ujetih bivših nacističnih vodij. Vsi brez izjeme, počenši od Göringa, Schöcherja, Axmanna pa do manj pomembnih zvrčajo krivdo na Hitlerja oziroma Himmlerja in druge mrtve prvake. Predstavniki vojske, kakor maršal Rundstedt, Guderian in drugi se otrsajo vojne krivde in krivijo za sve nacistično stranko. Zopet se je izkazal pregovor, da podgane zapuščajo potapljačeno se ladjo, tako zaključuje spiker svojo zanimivo reportažo.

LONDON, 2. junija - Na konferenci za ureditve postopka z vojnimi zločinci je zastopanih 16 držav, Jugoslavijo zastopa delegacija pod vodstvom dr. Dušana Nedeljkovića.

BARCELONA, 2. junija - Bivši min. predsednik Francije, Pierre Laval se je odločil, da se preda generalu de Gaulleu in je to sporočil španski vladi. Pričakuje se v kratkem njegova izročitev; odpeljan bo z letalom v Pariz.

LONDON, 2. junija - Po dolgem prizadevanju se je posrečila važna iznajdba "Sido", ki omogoča pristajanje avionov tudi v najhujši megli, kar je bilo dosedaj izključeno. "Sido" se poslužuje obsežnega cevne sistema okrog letališča in pa gorečih bencinskih plinov, ki v teku 4 minut popolnoma požre meglo nad letališčem, nakar je pristanek letala mogoč.

RUSI NE BODO SCITILI NACISTOV

MOSKVA, 2. junija - Na področju Nemčije, zasedene po sovjetskih vojaških oblastvih, je razorožitev popolnoma končana. Ruska oblastva bodo z vso brezobzirnostjo nastopila proti vsem esesovcem, vodjem in pripadnikom nacistov, dočim bo njihov postopek da drugih državljanov obzirnejši, v kolikor bodo seveda voljni izpolnjevati ukaze zasedbenih oblastev.

LONDON, 2. junija - Sestavljeni so že prvi sezname vojnih zločincev. Predsednik komisije lord Wright je povedal, da je doslej na seznamu 2524 Nemcev, 110 Italijanov, 17 Bolgarov, 2 Albance, 2 Madžara in 2 Rumuna.

LONDON, 2. junija - Za prevoz vojnih ujetnikov in civilnih beguncev med zapadno in vzhodno Nemčijo je dnevno v prometu 14 parov prevoznih vlakov.

NACIONALIZACIJA INDUSTRIJE V FRANCIJI

PARIZ, 2. junija - Vlada je že pristala na prvo nacionalizacijo velikih industrijskih podjetij. Kot prva je prešla v državne roke znana tvornica avtomobilov, pogonskih vozov in tankov Renault. Vsak čas bo izvršena tudi nacionalizacija francoske letalske družbe, ki ima v zakupu vso javno letalsko službo.

PRAGA, 2. junija - Po soglasnem sklepu francoske in češkoslovaške vlade se preosnujeta francosko poslatništvo v Pragi in češkoslovaško v Parizu v veleposlatništvo.